

Virágh Gábor

Mennyi időt töltenek a gyermekek a Fővárosi TEGYESZ Átmeneti Otthonaiban?

Egy tanulmányban megvizsgáltam, hogy mennyi ideig tartózkodnak az ideiglenesen beutalt gyermekek a Fővárosi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Átmeneti Otthonaiban. A bekerült gyermekek több önálló részlegben vannak elhelyezve: óvodások, iskola-előkészítő csoport, alsó tagozatosok, felső tagozatosok, ifjúsági korosztály – ezen belül leány és fiú részleg. Az említett részlegek két átmenetiotthon-egységbe szerveződnek.

1. Felmérés

A felmérés időszakában, a 2002. január 1-jétől szeptember 1-jéig terjedő nyolc hónapos időtartam alatt összesen 324 gyermek volt gondozás alatt. Ebből 198 gyermek az 1.számú, 121 gyermek pedig a 2. számú átmeneti otthonban került elhelyezésre.

A nyilvántartás szerint a gondozási napok száma összesen 26 198 nap. Ebből az egy főre eső időtartamot számítva 82,12 napot kapunk. (Az 1. számú otthonban 81,14 míg a 2. számúban 83,72 nap). Azonban a fenti létszámból 28 gyermek ténylegesen nem tartózkodik az átmeneti otthonban, viszont a nyilvántartásban (és a hatáskör szempontjából) a TEGYESZ - ben szerepelnek. Ők máshol elhelyezett, átmeneti nevelésbe vett speciális szükségletű, igényű gyermekek. Öt fiatalkorú bűncselekményt követően a Szőlő utcában van zárt részlegben, valamint 2 utógondozott, immár nagykorúvá vált fiatal szerepelt még a nyilvántartásában.

A fentiek figyelembevételével az állapítható meg, hogy egy gyermek átlagosan 65,52 napot tölt el az átmeneti otthonban.

Részletes bontásban az eltöltött idő a következőképpen alakult:

- Az első hónapban eltávozott 49 fő, az összes gyermek 18,9 %-a.
- A második hónapban távozott 118 gyermek, a gyermekek 45,5 %-a, tehát összesen a két hónap alatt a gyermekek 64,4 %-a távozott.
- A harmadik hónap során távozott 57 gyermek, a gyermekek 22 %-a, tehát a bekerülő gyermekek 86 %-a távozott el az első három hónapban.

Az év első nyolc hónapjában az 1. sz. otthon részlegeiben 198 gyermek tartózkodott, míg a 2. sz. otthonban 121 gyermeket láttak el. A gondozás alatt lévő gyermekek száma havi átlagban 66 fő volt az 1. számú, és 42 fő a 2. számú otthonban.

1. sz. otthonban:

	január	február	március	április	május	június	július	Augusztus
g o n d . napok	1733	1758	2222	2024	2083	2060	2020	2167
létszám	56	62	72	67	67	69	65	70
%-ban	10,78	10,94	13,82	12,59	12,96	12,82	12,57	13,48

2. sz. otthonban :

	január	február	március	április	május	június	július	Augusztus
g o n d . napok	1199	1039	1209	1217	1301	1344	1401	1421
létszám	39	37	39	41	42	49	45	46
%-ban	11,83	10,25	11,93	12,01	12,84	13,26	13,82	14,02

Összesen az otthonainkban:

	január	február	március	április	május	június	július	Augusztus
g o n d . napok	2932	2797	3431	3241	3348	3404	3421	3588
létszám	94	99	111	108	109	113	110	116
%-ban	11,19	10,67	13,09	12,37	12,91	12,99	13,05	13,69

A táblázatból látható a bekerülő gyermekek megoszlása havi bontásban. Legtöbbször a nyári hónapokban, főleg augusztusban kerültek be, valamint márciusban, legkevesebben január-február hónapban.

2. Az elhúzóadások okainak vizsgálata

A vizsgálat megállapította, hogy a bekerült gyermekekkel az első, illetve második hét során megtörténik a pedagógiai beszélgetés és felmérés. Ez idő alatt úgyszintén elvégzik velük a szakpszichológiai, valamint szükség esetén a logopédiai, orvosi, pszichiátriai vizsgálatokat. Az első, illetve a második héten minden esetben összegző szakvélemény készül. Figyelembe kell venni, hogy bekerüléskor a gyermekek kisebb-nagyobb válságban vannak, ezért feltétlenül szükség van pár napra a minimális adaptációhoz. Emiatt fontos a vizsgálatokkal is néhány napot várni, hogy reális kép alakulhasson ki a gyermek személyiségéről, tudásszintjéről.

A családgondozók (az esetgazdák) tájékoztatásával összhangban elmondható, hogy bekerülés után azonnal elkezdődik a gyermek ügyével való foglalkozás. Így minden gyermek esetében a második vagy harmadik hét során megtörténik a helyezési értekezlet lebonyolítása. Ez ismét szoros intervallum, hiszen egy-egy értekezlet előtt számos szakembert, illetve intézményt kell értesíteni. Szükséges, hogy minden érdekelt és illetékes személy részt vehessen a gyermek sorsát a továbbiakban lényegesen befolyásoló döntésben.

Ezt követően meg kell várni a kerületileg, illetve területileg illetékes gyámhatóság döntését. A gyámhatóságoknak 30 nap áll rendelkezésükre a határozat meghozatalára. Ez után - a postázási időtartamokat is beszámítva -, a határozat kézhezvételét követően kerülhetnek csak elhelyezésre a gyermekek.

A fentiekből látható, hogy a harminc napban megállapított határidő a valóságban ritkán elégséges a gyermek sorsának körültekintő rendezéséhez. A szabályozás tisztázatlanságának tűnik, hogy a gyámhatóságnak is 30 nap áll rendelkezésre, és valójában a TEGYESZ is majdnem egy hónapot igényel a megfelelő helyzetfelméréshez, rendezéshez. Tehát minimálisan két hónapra lenne szükség a gyermek ügyének tisztázásához, és optimális elhelyezéséhez. Szinte csak a lelkiismeretes munkának köszönhető, hogy még így is a gyermekek majdnem húsz százaléka, tehát minden ötödik gyermek esetében sikerült betartani a 30 napos határidőt. A korábbi szabályozás szerint egyébként 60 nap állt rendelkezésre az átmeneti otthonokban a gyermek sorsának rendezésére.

A vizsgálat megállapította, hogy a gyermekek a TEGYESZ otthonaiban nincsenek elzárva a külvilágtól, eljárnak iskolájukba, szüleikkel, rokonaikkal rendszeres kapcsolatot tartanak. Nem sérülnek lelkileg, nem szenvednek el semmilyen elzárást, illetve elkülönítettséget. Nagyobb probléma lenne, ha a határidő sürgetése miatt a valós helyzet körültekintő tisztázása nélkül helyeznék el őket. Korábban esetleg súlyos trauma érte őket, ezért az okok tisztázása és megfelelő biztosítékok nélkül nem helyezhetők vissza eredeti környezetükbe, vagy ahhoz hasonló körülmények közé. Az sem lenne szerencsés, ha éppen számukra nem a legmegfelelőbb megoldást választanák, és a felülvizsgálatokon kellene változtatni az elhelyezéseken. Ez ellentétben állna az átmeneti otthonokban való tartózkodás és az ottani bánásmód humánus és szeretetteljes jellegével.

Néhány esetben szükség van a helyezési értekezlet megismétlésére az optimális helyzetmegoldáshoz. Ilyenkor várni kell néhány napot, amíg tisztázzák a felmerült problémákat az érintettekkel, és csak ezt követően lehet megismételni az értekezletet.

A vizsgálati adatok, illetőleg a gyakorlat azt mutatja, hogy valójában három hónapra van szükség ahhoz, hogy a gyermekek sorsát tartósan, körültekintően lehessen rendezni, és elérhető legyen a nekik legjobban megfelelő elhelyezési forma.

Még nagyobb súllyal jelenik meg a 100 napon túl is állományban lévő gyermekek problémája. Ezért a rájuk vonatkozó adatokat külön is kigyűjtöttem.

Összesítés az érintett gyermekekről:

• Határozatra vártak:	55 eset
• Hazakerültek:	8 eset
• Speciális otthonba kerültek:	7 eset
• Közben nagykorúvá váltak:	4 eset
• Illetékességi problémák voltak:	2 eset
• Szökésben voltak:	8 eset
• Többször megismételt helyezések:	2 eset
• Szülők fellebbezése:	2 eset
• Egyéb okok, nem határozat-probléma:	2 eset

Azt tapasztaltam, hogy a három hónapon túl elhúzódó esetek magas százalékában nem sikerült időben határozatot hozni az illetékes gyámügyi osztályoknak. Ebben szerepet játszott esetenként a területi illetékesség problémája, a fellebbezések a szülők részéről, néhányszor a megfelelő elhelyezési mód hiánya. Talán érdemes lenne egy preferencia- sorrendet tartani, hogy ezek a típusú határozatok gyorsabban elkészülhessenek.

Összességében megállapítható, hogy a fenti okok következtében a Fővárosi TEGYESZ átmeneti otthonaiban a gyermekek benntartózkodása estenként túllépheti a megállapított időtartam akár háromszorosát is. A vizsgált időszakban ez a bekerült gyermekek 14 % - át érintette.

